

Simone de Beauvoir

BEN  
BİR  
FEMİNİSTİM

Alice Schwarzer'le  
Konuşmalar



Kadın Çizimi Yayınları

KADIN ÇEVRESİ YAYINLARI

Klod Farer Cad. 41/36

Cağaloğlu, İstanbul

Kapak Düzeni : Nilgün Öneş

Bu kitap Mayıs 1986'da, Nurel Matbaasında dizilip, Gümüş Basımevinde basılmıştır.

# BEN BİR FEMİNİSTİM

Simone De Beauvoir ile Alice Schwarzer'in  
Konuşmaları

Çevirenler :  
Ayşe, Minu, Sedef



Kadın Çarrafı Yayınları

Özgül Adlar :

- 1 — Kämpft mit den Männern gegen die Männer  
Pardon, No. 2, 1972
- 2 — Über Unsere Beziehung  
Simone de Beauvoir - Jean-Paul Sartre  
Kursbuch, No. 35, April 1974
- 3 — «Das Ewig Weibliche ist eine Lüge»  
Der Spiegel, Vg. 1976, No. 15

## ÖNSÖZ

Simone de Beauvoir üç gün önce öldü. İki hafta önce, bu kitaba bir önsöz hazırlamasını istemek için ona mektup yazmıştık. Simone de Beauvoir belki de bize cevap veremeyecek kadar hastaydı. Sonuç olarak, bu kitabı onun önsözü olmadan basıyoruz. İlk gençliğimizde, kadınlık durumumuz üzerine belki de ilk kez Simone de Beauvoir aracılığıyla düşünmüş olan bizler için; onu, bu kitapla yeniden ama bu kez daha yakından tanıdığımız bir sırada kaybetmek gerçekten çok üzücü. Simone de Beauvoir, *İkinci Cins* ilk basıldığında sağdan ve soldan gelen tüm saldırılara cesaretle göğüs germeyi bilmiş, yetmiş yaşına yakın, «Ben bir feministim.» diyip aktif olarak mücadele etmiş bir kadın. İşte bu konuşmalar, 1949'da, kadın olmaktan kaynaklanan sorunların sosyalizmle çözülebileceğini söyleyen bir kadının 70'lerde nasıl geliştiğini sergiliyor. Konuşmaların bir başka önemli yanı da, genç kuşaktan bir radikal feministin, Alice Schwarzer'in sorduğu ilginç ve önemli sorularla, feminizmin bir ideoloji olarak nasıl geliştiği hakkında bir fikir vermesi. Biz kitabı çevirirken, yalnızca Simone de Beauvoir'ı değil, Alice Schwarzer'i de okuduk. Bu söyleşilerde, feminizmin bizim açımızdan da sorgulanır olan açmazlarını, eksikliklerini, üstünlüklerini

bulmak mümkün. Feminizm üzerine oldukça pervasız sözlerin, oldukça rahat sarfedilebildiği ülkemizde farklı görüşlere sahip bu iki feministin konuşmalarının başkaları için de anlamlı olacağını düşünüyoruz.

*Kadın Çevresi Kadınları*

17 Nisan 1986

İstanbul

**BEN BİR FEMİNİSTİM**

## BEN BİR FEMİNİSTİM

Alice Schwarzer — Kadınların içinde bulunduğu durumla ilgili şu anda elimizdeki en radikal tahlil sizinki. *İkinci Cins* adlı kitabınız 1949'da ilk kez yayınlandığından beri, hiçbir yazar bu alanda sizin ötenize geçmedi ve yeni kadın hareketleri için de ilham kaynağı oldunuz. Ama sizin, bizzat, kadınların somut ve kolektif mücadelesine katılmanız yirmiüç yıl sonra gerçekleşebildi. Geçen Kasım ayında, Paris'te yapılan Uluslararası Kadın Yürüyüşü'ne katıldınız. Neden?

Simone de Beauvoir — Çünkü, Fransa'daki kadınların durumunun son yirmi yılda aslında hiç değişmemiş olduğunu farkettim. Yasal alanda, evlenme ve boşanmaya ilişkin birkaç küçük kazanım oldu. Bir de doğum kontrol yöntemleri yaygınlaştı, ama Fransız kadınlarının yalnızca yüzde 7'sinin hap kullandığını düşünürsek yeterince yaygınlaşmadığını söyleyebiliriz. Kadınlar iş dünyasında da belirgin bir ilerleme yapmış değiller. Eskiye kıyasla daha çok kadın çalışıyor belki ama onların sayısı da fazla değil.

Her halükârda kadınlar düşük itibarlı işlere mahkûmlar. Genel müdürden ziyade sekreter, doktordan ziyade hemşire olurlar. Daha ilginç meslekler adı konulmadık biçimde onlara kapatılmıştır ve kendi mesleklerinde de yükselme olanakları sınırlıdır. Bunlar beni düşündürdü.



Durumlarının değişmesini isteyen kadınların dizginleri ele almalarının gerekli olduğunu düşündüm. Ayrıca, Kadınların Kurtuluşu Hareketi (Mouvement de Libération des Femmes [MLF]) 1970'de kurulmadan önce Fransa'da varolan kadın grupları reformist ve yasalıcıydı. Yeni feminizm ise aksine radikal. 1968'in parolasını benimsiyor : Yaşantını bugünden değiştir. Geleceğe kumar cınama, tereddüt etmeden bugün eyleme geç.

MLF'deki kadınlar benimle ilişkiye geçtiklerinde, mücadelelerine katılmayı istedim. Kendileriyle birlikte bir kürtaj bildirgesine katılmamı istediler. Başka kadınlarla birlikte ben de daha önce çocuk aldırmaş olduğumu kamuoyuna duyuracaktım. Bunun, bugün Fransa'da varolan en büyük rezaletlerden biri olan bir soruna, yani çocuk aldırma yasağına dikkati çekmek için geçerli bir yol olduğunu düşünüyordum. Bu yüzden, sokaklara dökölüp MLF militanlarının yürüyüşüne katılmak (Kasım 1971) ve sloganlarını benimsemek çok doğaldı benim için : Serbest ve bedava kürtaj, serbest ve bedava doğum kontrolü, ancak istendiği zaman analık.

A. S. — Fransa'daki durumdan söz ediyorsunuz. Ama siz bir çok sosyalist ülkeyi ziyaret ettiniz. Oralarda kadınların durumunda esaslı değişiklikler olmuş mu?

S. de B. — Bir şekilde farklılık var. Örneğin, Sovyetler Birliği'ndeki kadınların durumunu oldukça yakından gördüm. Hemen hemen bütün Sovyet kadınları çalışıyor, çalışmayanlara da (üst düzeydeki resmi görevlilerin ya da başka önemli adamların karıları) kötü gözle bakıyorlar. Sovyet kadınları çalışıyor olmaktan çok gurur duyuyor. Belli siyasi ve toplumsal sorumlulukları var ve bu sorumlulukların bilincindeler. Yine de Merkez Komite'deki ya da gerçekten güçlü olan konseylerdeki kadınların sayısı dikkate alındığında, bu sayının erkeklerle

re oranla çok düşük olduğu görülür. Aynı şey meslekler için de geçerli. En az çekici ve en az prestijli işler kadınlar tarafından yapılıyor. SSCB'deki hemen hemen bütün doktorlar kadın çünkü sağlık bakımı bedelsiz, devlet iyi para vermiyor ve iş de son derece yorucu ve güç.

Kadınlar tıp ve eğitime yöneltmiş durumdalar; bilim ya da mühendislik gibi daha önemli dallarda yer alabilmeleri hayli zor. Bir yandan erkeklerle mesleki olarak eşit değiller; öte yandan, her yerde geçerli olan rezalet (ki, kadın hareketlerinin sürekli mücadele ettiği bir durumdur bu) SSCB'de de var: ev işi ve çocuk bakımı tamamen kadınların alanı.

Bu Soljenitsin'in *Kanser Koşuşu*'nda çok çarpıcı bir şekilde görülüyor. Hastahannede çok üst düzeyde bir kadın var, tıp mesleğinin önemli bir üyesi. Nöbetlerini tuttuktan ve hastahaneden yorucu bir gün geçirdikten sonra kocası ve çocuklarına yemek yapmak ve bulaşık yıkamak için eve koşuyor. Mağazaların önünde saatlerce kuyruğa giren de yine o. Başka bir deyişle, bütün ağır mesleki sorumluluklarının üzerine bir de ev işlerini yükleniyor, tıpkı diğer ülkelerde olduğu gibi. Hatta belki de, aynı durumdaki bir kadının muhtemelen bir yardımcıya sahip olacağı Fransa'da olduğundan daha da fazla iş yükleniyor.

SSCB'de kadının durumu, bir anlamda kapitalist ülkelerde olduğundan daha iyi ama aynı zamanda daha güç de. Ayrıca insan Sovyetler Birliği'nde de kadınlar ve erkekler arasında eşitlik olmadığı sonucunu çıkarıyor.

A. S. — Bu niye?

S. de B. — Herşeyden önce, sosyalist ülkeler gerçekte sosyalist olmadıkları için. Marx'ın düşlediği gibi insanlığı dönüştüren cinsten bir sosyalizm gerçekleştirebilmiş değiller. Onların yaptığı üretim ilişkilerini de-

ğıştırmek. Ama zaman geçtikçe, sadece üretim ilişkilerini değiştirmenin, toplumu, insanları dönüştürmek için yeterli olmadığını farkediyoruz. Bu yüzden farklı ekonomik sistemlere rağmen geleneksel kadın ve erkek rolleri sürüyor. Bunun, bizim toplumlarımızdaki erkeklerin, benim büyüklük kompleksi diye adlandıracağım bir biçimde, üstün oldukları düşüncesini içselleştirmiş olmalarıyla da bağlantısı var. Bundan vazgeçmeye hazır değiller. Kendilerini yüceltmek için kadınları aşağı görmek ihtiyacını duyuyorlar. Kadınlar da kendilerini aşağı görmeye o kadar alışmışlar ki, nadir olarak eşitlik için mücadele ediyorlar.

A. S. — «Feminizm» kavramı genellikle yanlış anlaşıyor. Siz nasıl tanımlıyorsunuz?

S. de B. — *İkinci Cins*'in sonunda, feminist olmadığımı söylemiştim çünkü kadınların sorunlarının sosyalist gelişim bağlamında çözümleneceğine inanıyordum. Feminist olmaktan anladığım, sınıf mücadelesinden bağımsız, özgül olarak kadınlara ilişkin konularda mücadele etmek idi. Bugün de yaklaşımım aynı. Benim tanımıma göre, feministler, kadınların içinde bulunduğu şartları sınıf mücadelesiyle bağlantılı olarak ama aynı zamanda da ondan bağımsız olarak, toplumun bir bütün olarak değişmesine bağımlı kılmadan, değiştirmek için mücadele eden kadınlar ve hatta erkeklerdir. Bu anlamda, bugün bir feminist olduğumu söylüyorum, çünkü sosyalizme ilişkin düşlerimiz gerçekleşmeden önce, burada ve şimdi kadınların somut durumu için mücadele etmemiz gerektiğini farkettim. Ayrıca, sosyalist ülkelerde bile kadınla erkek arasındaki eşitliğin sağlanmadığını gördüm. Bu nedenle, kadınlar kendi kaderlerini kendi ellerine almalılar. Kadınların Kurtuluşu hareketine işte bu yüzden katıldım.

Bir başka neden daha var ki, bu kadar çok kadının

hareketi oluşturmak üzere biraraya gelme nedenlerinden birinin de bu olduğuna inanıyorum. Fransa'daki sol kanat ve devrimci grup ve örgütlerde bile, kadınlarla erkekler arasında derin bir eşitsizlik var. Kadınlar her zaman en düşük, en sıkıcı işleri, bütün sahne arkası işleri yaparlar. Yani, ilke olarak hedefi kadınlar dahil herkesi özgürleştirmek olan bu grupların içinde bile kadınlar hâlâ aşağı durumdadırlar. İş bununla da bitmez. Hepsi olmasa da bir çok solcu erkek, kadın özgürlüğüne karşı saldırgan bir düşmanlık besliyor. Kadınları açıkça küçümsüyorlar ve bunu göstermekten de çekinmiyorlar. Vincennes'de ilk kez bir feminist toplantı yapıldığında, bir grup erkek solcu «İktidar fallusun ucundadır» diye bağırarak salona zorla girmişlerdi. Bu pozisyonu yeniden gözden geçirmeye başladıklarını sanıyorum ama bunun nedeni kadınların onlardan bağımsız olarak militanca eyleme geçmiş olmalarıdır, başka hiç bir şey değıl.

A. S. — Yeni feministlere, yani daha önce hiç olunmadığı kadar radikal olan bu genç, militan kadınlara göre sizin genel konumunuz nedir?

S. de B. — Kadın hareketleri en azından bu konuda en ileri olan Amerika'da farklı eğilimlerin geniş bir yelpazesini barındırmaktadır. Bu yelpaze bir parça tutucu olan Betty Friedan'dan, erkeklerin erkekliklerinden arındırılmasına taraftar olan SCUM'a kadar (Society for Cutting Up Men [Erkekleri Doğrama Cemiyeti]) uzanır. Bu ikisi arasında türlü tutum vardır. Fransa'da da, hareket içinde çeşitli eğilimler var gibi gözüküyor ve benim tercihim kadın özgürlüğünü sınıf mücadelesi ile bağlantılandırmaya çalışan bir tanesinden yana olacaktır. Kadınların özel mücadelesinin, kadınların erkeklerle birlikte vermek zorunda oldukları mücadeleyle bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla, erkeklerin tamamen gözden çıkarılmalarını reddediyorum.

A. S. — Çelişkinin bu aşamasında erkeklerin, çoğu kadın hareketlerinde olduğu gibi, kadın toplantılarının dışında tutulmaları konusunda ne düşünüyorsunuz?

S. de B. — Bu, sizin de demin söylediğiniz gibi, ulaşılan aşamayla ilgili bir sorun. Şu anda, birçok nedenden dolayı iyi bir şey olarak görüyorum bunu. Birincisi, erkekler bu gruplara alınsalar emir vermek ve sorumluluk üstlenmek doğrultusundaki erkek reflekslerini boğmak ellerinden gelmeyecektir. Diğer yandan kabul etmeseler bile bir çok kadın bir aşağılık duygusu ve utanç taşır. Genellikle bunun farkındadırlar ve birçoğu erkeklerin önünde rahatça konuşmaya cesaret edemeyeceklerdir. Kadınların kendilerini hayatlarını paylaştıkları erkekler tarafından yargılanıyormuş gibi hissetmeleri özellikle önemlidir. Bunun esas nedeni, kendilerini onlardan da özgürleştirmek zorunda olmaları...

A. S. — ...ve kendi özgül baskı altına alınışlarını tahlil etmek zorunda olmaları mı?

S. de B. — Tam öyle. Şu anda, ne erkek kafa yapısı ne de kadının, kadın erkek karışık bir grupta dürüst bir tartışmaya izin vermiyor.

A. S. — Bu aşamada erkeklerin dışlanması, sizin için, kadınların kendilerini sakınmasından filân kaynaklanan pratik bir sorun mu? Aynı zamanda siyasi bir sorun değil midir bu? Erkeklerin sistemi temsil ettiklerini, bundan da öte, bireyler olarak kadınları baskı altında tuttuklarını gözönüne alırsak, başlangıç aşamalarında bu nedenle bir numaralı düşman olarak görülmezler mi?

S. de B. — Evet, ama bu hayli karmaşık bir mesele çünkü Marx'ın kapitalistlerle ilgili olarak söyledikleri

burada da geçerli. Onlar da kurban. Tabii, benim bir zaman yaptığım gibi, insanın yalnızca sisteme karşı mücadele etmesi gerektiğini söylemek fazla soyut. Tabii ki erkeklerle de mücadele etmek gerek. Sonuç olarak erkekler sistemi kendileri yaratmamış olsalar da ondan çıkar sağlayan suç ortaklarıdır. Bugünün erkeği bu patriyarkal toplumu kurmuş değil hatta onu eleştirenlerden biri bile olsa, yine de ondan çıkar sağlıyor. Üstelik bunu bilinçsiz düşüncesinin bir parçası haline getirmiş, içselleştirmiş durumda.

Sistemle mücadele etmek gerekir ama aynı zamanda erkeklere, tam olarak düşmanlıkla değilse bile, en azından şüpheyile ve dikkatle yaklaşmak ve onların bizim faaliyetlerimizi kendi potansiyellerimizi işgal etmelerine izin vermemek gerek. Hem sisteme hem de erkeklere saldırmak gerek. Bir erkek feminist bile olsa, aradaki mesafeyi korumak ve paternalizme\* karşı uyanık olmak gerekir. Kadınlar eşitliğin kendilerine bir lütuf olarak verilmesini değil, eşitliği kazanmayı istiyorlar. Bu ikisi tamamen farklı şeylerdir.

A. S. — Erkeklere karşı bu şüpheyi, bu nefreti hiç hissettiğiniz oldu mu?

S. de B. — Hayır. Hayatımdaki erkeklerle her zaman iyi geçinmişimdir. Üstelik, MLF'de tanıdığım kadınların çoğu da erkeklerden nefret etmezler ama dikkatli bir tavır içindedirler ve erkeklerin kendilerini yalayıp yutmalarına izin vermemeye kararlıdır.

A. S. — Bazı kadınların politik olarak bundan öteye gitmelerinin iyi birşey olduğunu düşünüyor musunuz?

S. de B. — Belki. Belki de bazı kadınların tamamı-

---

(\*) Paternalizm : Koruyuculuk perdesi altında diktatörlük.

la radikal olmaları ve erkekleri bütünüyle gözden çıkar-  
maları kötü bir şey değildir. Bu kadınlar, başka kadın-  
ları, kişisel motivasyon eksikliği yüzünden pazarlığa  
oturabilecek olanları kazanabilirler. Bu tamamen m m-  
k nd r.

A. S. — Kadın hareketlerini çoğunda genellikle de-  
nildiğinin aksine çoğunluk değil, azınlık olarak bulunan  
eşcinsel  ge, yine de birçok önemli düşünceye kaynaklık  
eder. Kadın e cinselliğinin —yani erkekleri d  lamanın en  
radikal yolunun— içinde bulunulan aşamada politik bir  
silah olabileceğini düşünüyor musunuz?

S. de B. — Bu konuda d   nmedim. Bazı kadınla-  
rın çok radikal olmasının çok iyi bir ey olduğunu d   -  
n yorum. Lezbiyenler yararlı bir işlev görebilirler. Ama  
e cinselliklerini fazla vurguladıklarında heteroseks elleri  
harekete karşı yabancıla tırma tehlikesini taşırlar. Klito-  
risi gizem perdesi ardına sarmalarını aptalca ve rahat-  
sız edici buluyorum, tıpkı kabul ettirmeye çalıştıkları  
cinsel dogmalar gibi.

A. S. — Bu eşcinsel kadınların erkeklerle her türlü  
cinsel ilişkiden kaçınmaya karar vermiş olmalarının ne-  
deni varolan koşullarda bu ilişkilerin baskıcı nitelik ta-  
 ımak zorunda olmalarıdır...

S. de B. — Bir kadınla bir erkek arasındaki bütünü  
cinsel ilişkilerin baskıcı nitelikte olması gerektiği doğru  
madur? Bu tür ilişkileri reddetmek yerine, insan onla-  
rın baskıcı nitelikte olmaması için uğra amaz mı?  n-  
sanlar bana cinsel birleşmenin her zaman bir ırza geç-  
me olduğunu söylediklerinde çok geçiriyorum. Buna  
inanmıyorum. Birle menin ırza geçme olduğunu söyle-  
mek esasta erkek mitlerini uyarlamaktır. Bu, erkek cin-  
sel organının gerçekten bir kılıç, bir silah olduğu anla-

mina gelecektir. Sorun, yeni ve baskıcı olmayan cinsel ilişkiler keşfetmektir.

A. S. — *İkinci Cins* üzerine yaptığınız bir yorumda kadınlık sorununun sizi kişisel olarak hiçbir zaman etkilemediğini, kendinizi 'büyük bir tarafsızlık konumunda' bulduğunuzu söylemiştiniz. Bir kadının bireysel olarak kendi kadınlık koşullarından kurtulabileceğini mi söylemek istiyorsunuz? Diğer insanlarla olan ilişkilerinde olduğu gibi mesleki olarak da mümkün mü bu?

S. de B. — Kadınlık koşullarından bütünüyle kurtulmak mı? Hayır! Ben bir kadının bedenine sahibim ama yine de çok talihli olduğum açık. Ben, analık ya da evkadınlığı görevleri gibi bir kadını köleleştiren bir çok şeyden kurtuldum. Ve aynı zamanda mesleki olarak da benim zamanımda bugüne kıyasla okuyup yazan kadın sayısı daha azdı.. Ayrıca, felsefe alanında daha yüksek bir derecenin sahibi olarak kadınlar arasında ayrıcalıklı bir konumum vardı. Kısacası erkeklerin beni tanımalarını sağladım; kendileri kadar başarılı olmuş bir kadına dostça yaklaşmaya hazırdılar, çünkü bu çok sıradışı bir durumdu. Şimdi birçok kadın ciddi bir şekilde çalıştığı için erkekler işlerinden yana korku içindeler. Bir kadının mutlu ve eksiksiz bir hayata sahip olmak için mutlaka eş ve anne olmasının gerekmediğini, tıpkı benim yapmış olduğum gibi, göstermek ve geçerli kılmak mümkün ama, kadınların köleleştirilmelerinin acısını çekmeden eksiksiz bir hayata sahip olabilmiş ancak belirli sayıda kadın vardır. Ayrıcalıklı bir aileden doğmuş ya da belli entelektüel yeteneklere sahip olmaları gerekmektedir.

A. S. — Bir zamanlar, 'hayatımın en büyük başarısı Sartre'la olan ilişkimdir' demiştiniz...

S. de B. — Evet.



A. S. — Yine de bütün hayatınız boyunca her zaman için kendi bağımsızlığınıza karşı büyük bir ihtiyaç ve egemenlik altına alınmaya karşı büyük bir korku duyduunuz. Erkekler ve kadınlar arasında eşitlik temelinde ilişkiler kurmanın çok zor olduğu bir veri olarak kabul edilirse, kişisel olarak başarılı olduğunuza inanıyor musunuz?

S. de B. — Evet. Daha doğrusu, bu sorun hiç yündeme gelmedi çünkü Sartre'ın pek baskıcı bir tarafı yoktur. Eğer Sartre'dan başka birini sevmiş olsaydım, kendimi asla baskı altına aldirtmazdım. Erkek egemenliğinden, çoğunlukla kendi mesleki bağımsızlıkları sayesinde kurtulmuş kadınlar vardır. Bazılarının bir erkekle dengeli bir ilişkileri vardır. Kimilerinin de birbiriyle ilintisiz bir sürü ilişkileri vardır.

A. S. — Kadınları aşağı bir sınıf olarak tanımladınız...

S. de B. — Sınıf demedim. Ama *İkinci Cins*'te kadınların 'aşağı bir kast' olduğunu söyledim; kastın insanın içine doğduğu ve sonradan dışına çıkamadığı bir grup olduğunu düşünerek bunu kullandım. Oysa, ilke olarak, insan bir sınıftan diğerine geçebilir. Eğer kadınsanız asla erkek olamazsınız. Bu nedenle, kadınlar aslında bir kasttırlar. Ve kadınların ekonomik, sosyal ve politik bağlamlarda ele alınışları onları aşağı bir kast haline sokar.

A. S. — Kimi kadın hareketleri kadınları varolan sınıflar dışında bir sınıf olarak tanımlıyorlar. Bunu, hiç bir değişim değeri olmayan evişinin, tamamen kadınlar tarafından bir hiç karşılığında yapıyor olmasına dayandırıyorlar. Onların bakış açılarına göre, patriyarkal\*

---

(\*) Patriyarkal : Ataerkillik.

baskı, bu durumda tali bir çelişki değil, baş çelişki halini alıyor. Bu tahlile katılıyor musunuz?

S. de B. — Tahlili bu noktada eksik buluyorum. Birisinin bu konuda ciddi bir çalışma yapmasını isterdim. Örneğin *Kadınlık Durumu*'nda, Juliet Mitchell sorunun nasıl sorulması gerektiğini gösterdi, ama yanıtı bu kitapta vermek iddiasında değil. Bunun, MLF'deki militan feministlerle ilk ilişkiye geçtiğimde sorduğum sorulardan biri olduğunu hatırlıyorum: sizin bakış açınıza göre patriyarkal baskıyla kapitalist baskı arasındaki asıl ilişki nedir? Şu anda, hâlâ cevabı bilmiyorum. Bu, önümüzdeki birkaç yıl içinde üzerinde çalışmayı çok isteyeceğim bir sorun. Ama, benim bakış açımına göre, patriyarkal baskıyı kapitalist baskıya eşit gören tahliller doğru değildir. Tabii ki evişi hiç bir artı - değer üretmez. Bu, emeğinden artı - değer çalınan işçininkinden farklı bir durumdur. Bu ikisi arasındaki ilişkinin tam olarak ne olduğunu bilmek isterdim. Kadınların gelecekteki bütün stratejileri buna dayanmaktadır.

Karşılığı ödenmeyen evişini vurgulamak çok doğru. Ama kendi hayatlarını kazanan ve evkadınlarıyla aynı şekilde sömürülüyor olarak ele alınamıyacak olan birçok kadın var.

A. S. — Ama bir kadın evin dışında çalıştığı zaman bile, aynı işi yapan bir erkekten daha az ücret alıyor.

S. de B. — Evet, ücretler aynı değil. Bu doğru. Ama demin söylediğime dönersek, evişi yapan kadınların sömürülmesi işçi sömürüsüyle aynı şey değildir. Bu ne Kate Millet'in, ne Germaine Greer'in, ne de Shulamith Firestone'un dikkate aldıkları bir nokta.

A. S. — Onlar tahlile yeni birşey getirmiyorlar...

S. de B. — Hayır. Millet ve Greer getirmiyor. Ama

daha az tanınmış olan Firestone, *Cinselliğin Diyalektiği* adlı kitabında yeni birşeyler getiriyor. Kadınların özgürlüğünü çocukların özgürlüğüyle bağlantılıyor. Bu doğru, çünkü kadınlar çocuklarından ve aynı şekilde çocuklar ebeveynlerinden özgürleşmedikçe kadınlar özgürleşmiş olmazlar.

A. S. — Mayıs 1968'den beri sınıf mücadelesinde de çok aktif oldunuz. Örneğin radikal bir sol derginin sorumluluğunu üstlendiniz. Sokaklara döküldünüz. Kısacası, sizin düşüncenize göre, cinsiyetler arası savaşla sınıf mücadelesi arasındaki ilişki nedir?

S. de B. — Benim ortaya çıkarabildiğim, katı anlamda sınıf mücadelesinin kadınları kurtarmadığı. Bu, *İkinci Cins* basıldıktan sonra fikrimi değiştirmeme yol açtı. Komünistlerle, Troçkistlerle ya da Maocularla birlikte çalışıyor olmanız birşey değiştirmez, kadınlar daima erkeklerin karşısında daha aşağı bir durumdadırlar. Bunun bir sonucu olarak, ben kadınların gerçekten feminist olup, kendi sorunlarını kendileri çözmeleri gerektiğine ikna oldum. İşçilerin sömürülmesiyle kadınların sömürülmesi arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak ve kapitalizmin ortadan kaldırılmasının kadınların kurtuluşu için daha iyi koşulları nereye kadar yaratacağını ortaya çıkarmak için ciddi bir tahlil gereklidir. Bilmiyorum. Bu hâlâ yapılmamış durumda, Ben yine de birşeyden eminim; kapitalizmin ortadan kaldırılışı, ilk anda kadınların özgürleşmesi için biraz daha uygun koşullar yaratacaktır. Ama gerçekten özgürlüğe ulaşmak için gidilmesi gereken hâlâ uzun bir yol olacaktır.

Aileye dokunulmadıktan sonra, kapitalizmin ortadan kaldırılması, patriyarkal geleneğin tersyüz edilmesi anlamına gelmez. Ben, yalnızca kapitalizmin ortadan kaldırılıp üretim araçlarının dönüştürülmesinin yetmeyece-

ğine, ailenin yapısının da değiştirilmesi gerektiğine inanıyorum. Ve bu, yapılmadı, Çin'de bile. Tabii, feodal aile ortadan kaldırıldı ve bu sayede kadının durumunda bir değişiklik sağlandı. Ama feodal ailenin bir devamı olan çekirdek aileyi kabul ettiler, bu anlamda ben Çin'deki kadınların özgürleştiğine gerçekten inanmıyorum. Ben ailenin ortadan kaldırılması gerektiğine inanıyorum. Ailenin yerine komünler ya da henüz keşfedilmemiş olan ve keşfedilmesi gereken diğer biçimlerin getirilmesi yolunda kadınlar ve hatta bazan erkekler tarafından gösterilen çabalara tamamen katılıyorum.

A. S. — Öyleyse, sınıf mücadelesinin kadınların durumunu mutlaka değiştirmedeği, tersine, radikal feminizmin —toplumu ve kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkileri sorguladığı için— sınıfları yokedeceği söylenebilir mi?

S. de B. — Hayır, mutlaka değil. Eğer aileyi ve ona bağlı yapıları yoketmeye başlarsanız, kapitalizmin de aynı zamanda sallanmaya başlaması ihtimali vardır. Ama, üzerinde iyice düşünmeden bu çizgide de fazla ilerlemek istemiyorum. Patriyarkal toplumun kadınlar tarafından imhasının kapitalizmin ve demokrasinin diğer alanlarını ne ölçüde etkileyeceğini bilmiyorum.

Eğer feminizm radikal talepler öne sürerse ve bunları hayata geçirmeyi başarsa sistem için gerçek bir tehdit halini alacaktır. Ama üretim araçlarını ya da çalışma koşullarını, ya da insanların birbirleriyle olan ilişkilerini yeniden örgütlemek için yeterli olmayacaktır. Bu nokta yete ince tahlil edilmemiştir ve bunun nedeni aktif feministlerin, çoğunlukla, mücadelelerini politik sistem içinde yürüten orta - sınıf kadınları olmalarıdır.

Oy kullanma haklarını elde etmeye çalışan süfra-

jetleri\* düşünüyorum. Kendileri hakkında ekonomik bağlamda düşünmüyorlardı. Biz ise, bu alanda Marksist formüllere sığınma ve sosyalizm geldiğinde, bir anda kadınlar ve erkekler arasında eşitlik anlamına geleceğini varsayma eğilimindeydik. *İkinci Cins'i* yazdığımda, soldan aldığı kötü tepkiler karşısında şaşırmışım. Kadın sorununun aslında gerçek bir sorun olmadığını ve hatta var olmadığını savunan Troçkistlerle yaptığım bir tartışmayı hatırlıyorum. Devrim geldiğinde, kadınlar otomatik olarak yerlerini bulacaklardı onlara göre.

O dönemde, politik olarak aramın oldukça şekerrenk olduğu ve beni epeyce alay konusu yapan Komünistler için de durum farklı değildi. Billancourt'daki işçi sınıfı kadınlarının kadın sorununu takmadıklarını söyleyen makaleler yazdılar. Devrim olduğunda, kadınlar erkeklere eşit olacaklardı. Ama devrim gelinceye kadar geçecek olan sürede kadınlara ne olacağıyla ilgilenmiyorlardı.

Ben, ayrıca sosyalist ülkelerde işlerin kapitalist ülkelere göre çok daha iyi olacağını umuyordum. Neyse, bu umut da —daha önce sözünü ettiğim bazı farklılıklar dışında— fena halde yıkıldı.

A. S. *İkinci Cins* basıldıktan sonra sık sık kadınların özgürlüğü için hiçbir taktik geliştirmemiş olmakla ve tahlilinizi sonuçlandırmamış olmakla suçlandınız.

S. de B. — Bu doğru. Bunun kitabımda bir eksiklik olduğunu kabul ediyorum. Kitabı, geleceğe, devrime ve sosyalizme karşı muğlak bir güvenle bitiriyorum.

A. S. — Ya bugün?

---

(\*) Süfrajette: XX. yy. başında İngiltere'de seçme ve seçilme hakkı için mücadele eden kadınlar.

S. de B. — Şimdi görüşlerimi değiştirdim. Size söylemiş olduğum gibi, artık gerçekten bir feministim.

A. S. — Bireysel ve kollektif düzeyde kadınların kuruluşu için ne gibi somut olanaklar görebiliyorsunuz?

S. de B. — Bireysel düzeyde kadınlar evin dışında çalışmalılar. Ve eğer mümkünse, evlenmeyi reddetmelidirler. Ben Sartre'la evlenebilirdim ama böyle yapmamakla akıllılık ettiğimize inanıyorum. Çünkü evlenince herkes size evlenmiş gibi davranıyor ve sonunda siz de kendinizi evli olarak düşünüyorsunuz. Evli bir kadın olarak toplumla evlenmemiş bir kadının kuracağı ilişkiyi kuramıyorsunuz. Evliliğin kadınlar için tehlikeli olduğuna inanıyorum.

Bunu söylüyorum ama evlenmek için nedenler de olabilir — örneğin çocuk sahibi olmak isterseniz. Eğer ebevenyler evli değilse, çocuk sahibi olmak hâlâ çok zor çünkü hayatın bütün zorluklarını çocuklar karşılamak durumunda kalıyorlar.

Eğer insan bağımsız olmak istiyorsa, asıl önemli olan çalışma, bir işi olmak. Bana akıl danışan bütün kadınlara verdiğim öğüt bu. İş, gerekli bir önkoşul. Eğer evliyseniz ve boşanmak istiyorsanız, bunun anlamı, evi terkedip, çocuklarınıza bakabilmeniz ve kendi başınıza bir hayatınızın olabilmesidir. Tabii, çalışmak mucizevi bir çare değil. Çalışmanın bugün için özgürleştirici bir yanı vardır ama aynı zamanda yabancılaştırıcıdır da. Bunun bir sonucu olarak, birçok kadın iki çeşit yabancılaşma arasında bir seçim yapmak zorunda kalıyorlar: ev kadınının yabancılaşması ve çalışan kadının yabancılaşması. Çalışmak her derde deva değilse de, yine de bağımsızlık için ilk koşuldur.

A. S. — Peki, ya daha önceden evlenmiş ve çocukları olan kadınlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

S. de B. — Gerçekten fazla şansı olmayan bazı kadınlar olduğuna inanıyorum. Eğer, otuzbeş yaşında, bakmaları gereken dört çocuğa sahip ve herhangi bir mesleki niteliğe sahip değilseler — özgürleşmek için ne yapabileceklerini bilemiyorum. Gerçek bir özgürleşme umudundan ancak gelecek nesiller açısından sözedilebileceğini söyleyebiliriz.

A. S. — Kendi özgürleşmeleri adına mücadele eden kadınlar bunu bireyler olarak mı yapmalı yoksa kolektif olarak mı hareket etmeliler?

S. de B. — Kolektif olarak hareket etmeliler. Ben kendim bugüne kadar böyle yapmadım, çünkü görüşlerini kabul ettiğim örgütlü bir hareket yoktu. Ama yine de, *İkinci Cins*'i yazmak kendi özgürleşmemin ötesine geçen bir hareketti. Bu kitabı, dışılık durumuna genel bir ilgiden dolayı, yalnızca kadınların durumunu daha iyi anlamak için değil ama mücadeleye katkıda bulunmak ve başka kadınlara kendilerini anlamalarında yardımcı olmak için yazdım.

Son yirmi yılda, kadınlardan, kitabımın kendilerine, kendi durumlarını anlamakta, mücadelelerinde ve kendileri için kararlar vermekte çok faydalı olduğunu söyleyen birçok mektup aldım. Ben her seferinde bu kadınlara cevap yazma zahmetine girdim. Bazılarıyla tanıştım. Her zaman karşılaştıkları zorluklarda kadınlara yardımcı olmaya çalıştım.

A. S. — Varolan kadın hareketlerinin gelişme biçimleri konusunda sizin genel düşünceniz nedir?

S. de B. — İlerleme gösterebileceklerine inanıyorum. Ama emin değilim. Her yerde olduğu gibi Fransa'da da, birçok kadın çok tutucu, 'dişi' olmak istiyorlar. Yine de, evişinin modern koşullarının kadınları bir parça öz-

gürleştirip düşünecek birazcık daha fazla zaman verdiğine inanıyorum; bu kadınların başkaldırmaya yöneltilmeleri gerek. Mesleki bağlamda, erkekler işsizken, kapitalist bir ülkede kadınların asla iş sahibi olamayacaklarına şüphe yoktur. Sistem tamamen ortadan kaldırılmadan kadınların asla özgürleşemeyeceklerine bu yüzden inanıyorum.

X Kadın hareketinin öğrenci hareketleriyle aynı etkiye sahip olabileceğini düşünüyorum, onlar da başlangıçta çok sınırlıydılar ama sonra ülke çapında bir grev dalgasına yolaçtılar, kadın hareketi de bir patlamaya yolaçabilir. Kadınlar çalışma dünyasında bir yer elde edebilseler, sistemi gerçekten sarsabilirler. Şu anda, Fransız hareketinin ve Amerikan hareketinin zayıflığı, inanıyorum ki, içinde bu kadar az işçi sınıfı kadını olmasıdır. X

A. S. — Bu mücadelenin ulaştığı aşamayla ilgili bir durum değil mi?

S. de B. — Tabii. Herşey birbirine bağlı. Kadınlar. Nantes ve Troyes'daki gibi greve gittiklerinde, güçlerinin ve bağımsızlıklarının farkına varıyorlar ve evde denetim altında tutulmaya eskisi kadar razı olmuyorlar.

A. S. — Yani böyle bir dayanışma duygusunun geliştirilmesi gerektiğine inanıyorsunuz?

S. de B. — Tamamen. Bireysel düzeyde kurtuluş yeterli değildir. Sınıf mücadelesi düzeyinde kolektif bir mücadele de olmalıdır. Kadınların özgürleşmesi için savaşan kadınlar solun bir parçası olmadan gerçekten feminist olamazlar çünkü sosyalizm cinslerin eşitliği için yeterli bir garanti değilse de hâlâ gereklidir.

A. S. — Hatta tarihte ilk kez, feminist hareketler aynı zamanda devrimci hareketler de. Bütün olarak top-



lumda değişiklikler olmadan kadın yığını için de değişiklik olamayacağına nanıyorlar.

S. de B. — Doğru. İtalya'da görüp çok zekice bulduğum bir slogan vardı: «Kadınlar özgürleşmeden devrim olamaz, devrim olmadan kadımlar özgürleşemei.»

A. S. — *İkinci Cins*'te Rimbaud'nun, kadımların özgürleşmiş olduğu gelecek bir dünyayla ilgili kurgusundan alıntı yapmıştınız. Sizin böyle bir yeni dünyaya ilişkin kurgunuz var mı?

S. de B. — Rimbaud, kadınların özgürleşmesinden sonra dünyaya tamamen farklı bir katkıda bulunacaklarına inanıyordu. Ben buna inanmıyorum. Kadınların, eşitlik sağladıktan sonra, belli dişi değerler geliştireceğini sanmıyorum. Bunu bazı İtalyan feministleriyle tartıştım. Onlar, erkek değer ve modellerini reddedip tamamen farklı şeyler keşfetmemiz gerektiğini söylüyorlar. Buna katılmıyorum. Gerçek şudur ki, kültür, uygarlık ve evrensel değerler tümüyle erkekler tarafından yaratılmıştır çünkü erkekler evrenselliği temsil ederler. Ama nasıl ki, proleterya bütün burjuva mirası reddetmeden, burjuvazinin evrensel sınıf olması kavramını reddediyorsa, aynı şekilde kadınlar da, erkeklerle eşit bir konumda, onların yarattığı bazı araçları kullanmalıdırlar. Bir şüphe ve dikkat düzeyinin burada da gerekli olduğuna inanıyorum.

Evrensel değerleri yaratırken —bununla örneğin matematiği kastediyorum— erkekler çoğunlukla bu değerlere kendi, kaba saba, erkek damgalarını vurmuşlardır. Bu ikisini, incelikli ve hesaplı bir biçimde biraraya getirmişlerdir. Bu yüzden sorun ikisini birbirinden ayırıp bu karmaşıklıktan kurtulmaktır. Bu mümkündür ve kadınların yüzyüze oldukları görevlerden biridir. İş ona geldi-

ğinde, erkek modelini reddetmekten ne anlıyoruz? Eğer bir kadın karate öğrenirse bu erkekçe birşeydir. Erkek dünyasını reddetmemeliyiz çünkü sonuç olarak o bizim dünyamızdır da.

Özgürleşmiş kadınların erkekler kadar yaratıcı olacağına inanıyorum. Ama kadınların yeni değerler yaratacağına inanmıyorum. Eğer bunun aksine inanıyorsanız, sizin inandığınız dışı bir varlığın varlığıdır ki, bu benim ber-zaman karşı çıktığım birşeydir. Bu tür kavramları bütünüyle reddetmeliyiz.

Tabii ki, kadınların özgürleşmesi insanlar arasında yeni tip ilişkilere yol açacaktır; kadınlar ve erkekler kesinlikle değişeceklerdir. Kadınlar da erkekler de, bütünlümlenmiş insanlar halini almalıdırlar. Onların arasındaki farklar, kadınlar ve erkekler arasında bireysel düzeyde varolan farklardan daha önemli değildir.

A. S. — Kadınların özgürleşmesinin sağlanmasında şiddet içeren taktiklerin gerekliliğine inanıyor musunuz?

S. de B. — Varolan durumda evet —bir noktaya kadar. Çünkü erkekler kadınlara karşı şiddete başvuruyorlar— dili kullanışlarında, hareketlerinde. Kadınların ırzına geçiyorlar, onlara saldırıyorlar, hatta sadece bakışları bile saldırganlaşabiliyor. Kadınlar kendilerini savunmak için şiddet kullanmak zorundalar. Bazı kadınlar karate ya da diğer kendini savunma yöntemlerini öğreniyorlar. Ben bunlara tamamen taraftarım. Erkek saldırganlığı karşısında kendilerini çaresiz hissetmedikleri zaman, kendi içlerinde ve dünyada çok daha rahat olacaklardır.

A. S. — Sık sık Amerikan kadınlarından söz ediyorsunuz. Feminizmle esas temasınız onların dolayımıyla mı oldu?

S. de B. — Evet, öncelikle onların kitapları aracılığıyla. Şu ana kadar söz etmiş olduğumuz Kate Millet, Germaine Greer —gerçi bunlar Amerikalı değiller— ve Shulamith Firestone dışında da birçok kadın var. Onların kitaplarını okudum. Şu ana kadar, Fransız kadınları birşey yayınlamış değiller. Amerikan kadın hareketinin daha ilerlemiş olduğu söylenmeli. Amerikan kadınlarından birçok mektup ve Amerika'ya davet aldım. Ama onlara cevabım, Fransız kadınlarıyla çalıştığım ve öncelikle yurdumda çalışmam gerektiği oldu.

A. S. — Şimdi kendinizi *militan bir feminist* olarak tanımladığınız ve aktif tartışmaya katıldığınıza göre, yakın gelecekte ne gibi bir faaliyette bulunmayı düşünüyorsunuz?

S. de B. — Bir grup kadınla bir proje üstünde çalışıyorum. Kadınlara karşı girilmiş suçları teşhir etmek üzere bir çeşit kamuya açık gösteri örgütlemek istiyoruz. İlk iki gün analık sorunlarına, çocuk aldırma ve doğum kontrolüne ayrılacak ve 13 ve 14 Mayıs tarihlerinde Paris'teki *Mutualité* Salonunda yer alacak. On kadar kadından oluşan bir çeşit soruşturma komitesi olacak. Bu komite, biyologlar, sosyologlar, psikiyatrlar, doktorlar, ebeler ve en önemlisi toplumun kadınlara zorla kabul ettirdiği koşulların acısını çekmiş kadınlardan oluşan tanıkları sorgulayacaklar.

Kadınların özgürce üreyebilme haklarının yani analık yüküne karşı kamu desteğine —özellikle kreşler-- sahip olmalarının ve doğum kontrol önlemleri ve çocuk aldırma yoluyla istenmeyen gebelikleri reddedebilmelerinin sağlanması konularında kamuoyunu ikna etmeyi umuyoruz. Bunların serbest ve bedava olmasını ve kadınların seçme hakkını talep ediyoruz.

A. S. — Kadın kurtuluş hareketlerinin mücadelesi sık sık serbest çocuk aldırma mücadelesiyle bağlantılanıyor. Kişisel olarak bu noktanın ötesine gitmeyi istiyor musunuz?

S. de B. — Tabii. Ben dahil, kadın hareketlerinin birçok şey üzerinde hirlikte çalışmasının gerekeceğini düşünüyorum. Yalnızca serbest çocuk aldırma için değil, doğum kontrolünün yaygın olarak elde edilebilirliği için de mücadele ediyoruz; bu çocuk aldırmanın sınırlı bir rol oynaması anlamına gelecektir. Diğer yandan, doğum kontrolü ve çocuk aldırma kadınların kurtuluşu için yalnızca bir çıkış noktasıdır. Daha sonra, kadın emeğinin, evkadını olarak olsun, beyaz yakalı işçi olarak olsun, işçi sınıfı kadını olarak olsun sömürülüşünü sergileyen başka toplantılar örgütlüyor olacağız.

Paris, 1972

**BİZİM DE ELEŞTİRİLECEK  
YANLARIMIZ VAR**

## BİZİM DE ELEŞTİRİLECEK YANLARIMIZ VAR

Alice Schwarzer — Simone, şöyle yazmıştınız bir zamanlar : «Yaptığım en önemli iş yaşamımdır,» ve «Tüm yaşamımın en belirgin deneyimi Sartre ile tanışmam oldu.» Bu kırk yıl önceydi; o tarihten beri hep birarada oldunuz, aynı zamanda da tahakküm etmekten, kıskançlıktan, sadakattan ve tekeşlilikten kaçınmaya çalıştınız. Yaşama biçiminizi çok insan eleştirdi, çok insan sizlere öykündü. Bilerek veya istemeyerek bir çok çift için bir çeşit ideal, örnek oluşturdunuz. Özellikle birçok kadın için, teorileriniz, deneyimleriniz ve yaşamınız yol gösterici oldu. Bu bağlamda, ilişkinize dair bazı sorular sormak istiyorum. Birincisi, aynı evde birlikte yaşamamış olmanız, evlenmemiş olmanızdan daha önemli değil midir?

Simone de Beauvoir — Şüphesiz öyle! Çünkü serbest diye adlandırdığımız bir ilişki evlilik ile aynı çizgide yürütülürse —ortak bir ev vardır ve düzenli biçimde yemek yeniyordur— ne olursa olsun, kadın alışılmış kadınsı rolüne bürünecektir. Bu hal de evlilikten kıl payı farklıdır. Halbuki, bizim yaşama biçimimiz çok esnekti, bazen tamamen birlikte yaşamadan aynı çatı altında bulunabildik. Örneğin, çok gençken bazen birlikte, bazen

dostlarla otellerde yaşadık, lokantalarda yedik. Beraber tatillere çıktık ama her zaman değil; bazen bütün tatil süresince birarada kalmadık. Örneğin, ben yürümeyi severim, Sartre hoşlanmaz. O zaman ben başımı alır giderdim, o süreyi Sartre arkadaşlarla geçirirdi. Günlük yaşamımızda da sürdürdüğümüz bu tür bir bağımsızlık önemlidir; kısır günlük tekrarların aramıza girmesini engelledi. Sanırım bunlar, resmi bir evlilikten geçmemiş olmaktan çok daha önemli.

A. S. — Birlikte yaşamamayı kararlaştırdınız. Böyle bir tavır, maddi olanaklar iyi ise daha kolay alınıyor diyebilir miyiz?

Jean - Paul Sartre — Evet, bence öyle.

S. de B. — İkimiz de zengin değildik, ama ikimizin de öğretmen maaşı vardı ve birer küçük otel odasına yetecek kadardı. Ama elinize az para geçiyorsa, bu tür bir harcamanın altından kalkmak güç. Birlikte yaşamama fikri, bir eve tıkalıp kalmamak arzumuzdan doğdu. Otellerde yaşadık. Bir daire tutmayı aklımın ucuna getiremezdim. O tarihte sorun, birlikte bir eve yerleşmekten değil, hiçbir vakit yerleşik olmak istemememizden kaynaklanıyordu.

A. S. — Ama aynı otelde beraber yaşadığınız bir dönem oldu, değil mi?

J. P. S. — A, evet. Hatta, sık sık. Hemen daima aynı otelde kaldık, bazen ayrı katlarda, bazen aynı katta. Ama gene de çok bağımsız sayılırdık.

A. S. — Anılarınızı okuduktan sonra düşündüm de. Acaba gerçekten tekeşliliği mi sorgulamak istiyordunuz, yoksa ortak ilişkinize kayıtsız şartsız öncelik tanıyıp, tüm üçüncü kişileri ikincil bir role mi itiyordunuz?

S. de B. — Aynen öyle.

J. P. S. — Evet, söylediğinizde doğruluk payı var. Başka kadınlarla anlaşmazlığa düşmeme neden olan buydu. Onlar daima başrolde oynamayı istiyorlardı.

S. de B. — Şöyleydi : gerek Sartre'ın gerekse benim yaşamımdaki üçüncü kişiler daima işin başından Sartre ile ilişkimizi bilirlerdi. Bu durumda, onlarla nasıl bir ilişkiye girerek girelim, bir gerginlik oluşurdu. Hoşlanmadıkları çok oldu, aslında bazen çok kırdıkları da oldu. Dolayısıyla, bizim ilişkimizin de, başkalarımın ilişkilerinde olduğu gibi, eleştirilecek yanları var çünkü her zaman karşımızdakilere en doğru şekilde davranmadık.

A. S. — Dolayısıyla başka insanlar acı çektiler, öyle mi?

S. de B. — Evet.

A. S. — Peki, ya çocuk doğurmama kararı - tabii böyle bir karar var idiyse? Yoksa bu, ikinizin de tartışma gereksinimi dahi duymadığınız bir şey miydi?

S. de B. — Benim için öyleydi. Aslında çocuk yetiştirme fikrinden nefret ettiğimden değil. Daha çok gençken ve kuzenim Jak ile bir burjuva evliliğini düşündüğüm sırada, bu, çocuk yapmak demektir. Ama Sartre ile ilişkim öyle idi ki —kuramsal veya ailevi bir temelden çok entellektüeldi— hiçbir zaman çocuğum olsun istemedim. Sartre'ın bir kopyasını arzulamadım, kendisi bana yetiyordu! Kendi kopyamı da istemedim; ben kendime yetiyordum. Bilmem ki sizin için böyle bir sorun oldu mu, Sartre?

J. P. S. — Gençliğimde çocuğum olsun istemedim.

A. S. — Ama şimdi evlat edindiğiniz bir kızınız var.



J. P. S. — Çok değişik birşey bu. Serbestçe seçilmiş bir ilişkiye dayalı. Aslında o kadar da kızım sayılmaz. Daha çok, hem ona hem de kendime bir iyilikte bulunmak için evlat edindim.

S. de B. — Bir çeşit ebeveyn ilişkisine girmenin, ona (kıza ç.n.) sağladığı büyük hazdı. Kendi ailesi içinde mutlu olmamıştı. Başka bir babası olsun istiyordu. Ama, daha önemli olanı, seçilmiş bir kişi, erginken seçilmiş bir kişi olması...

A. S. — Evlat edindiğinizde kaç yaşındaydı?

J. P. S. — Yirmi altı veya yirmi sekiz.

A. S. — Ve bu size göre, başkasının yerine babalık yapmak gibi birşey değil.

J. P. S. — Hayır, daha çok toplumsal babalık gibi bir şey çünkü onun yaşamını kolaylaştıracak bir takım haklar veriyor bana. Benim için bir aile sözkonusu değildi.

S. de B. — Bir de tamamen pratik bir yanı vardı: Sartre yasal bir varis bulmayı çok istiyordu. Para için değil, paranın önemi yok. Eserleri için. Düşünsel ürünlerinizin, size hiçbir yakınlık duymayan fakat mülk üzerinde bazı hakları olan uzak akraba veya kişilerin eline kaldığını bilmek çok tatsız. Bu nedenle, özellikle seçilmiş, çok daha genç olması nedeniyle Sartre'dan fazla yaşayacağı olası birisi pratik bir önlem oluşturdu.

A. S. — Çocuk yapmama kararınıza geri dönersek; genellikle denir ki, özellikle kadınlar, artık çok geç olduğunda, bu tür kararlar aldıklarına pişman olurlar. Siz bunu yaşadınız mı, Simone?

S. de B. — Hiçbir zaman! Çocuğum olmadığına hiç

pişman olmadım çünkü hem Sartre ile ilişkimde, hem de dostlarım konusunda, çok şanslı oldum. Aslında, tanıdığım bazı kadınların çocuklarıyla, özellikle kızlarıyla, ilişkilerini düşündüğümde, çoğu bana kötü görünüyor. Bundan kaçınabildiğime gerçekten memnunum.

A. S. — Bir çift olarak, ilişkinizin kuralları nelerdir? Örneğin, birbirinize hep doğruyu söyler misiniz?

J. P. S. — Hep doğruyu söylediğime inanıyorum, ama bunu kendiliğimden yaptım. Bana soru sormak gerekmezdi. İnsan doğruyu daima anında söylemez, bir hafta, on beş gün geçebilir. Ama insan doğruyu kendine, daima söyler, sonunda mutlaka söyler. En azından ben öyle yaparım! Simone da.

S. de B. — Ben de, ben de. Ama bizim örneğimizden giderek genel bir kural çıkaramazsınız kanısındayım. Dü-rüst olmak işimize geliyordu. Sonra biz entellektüeliz. Sartre'ın da dediği gibi, doğruyu bugün mü bir hafta sonra mı söylemek gerektiğini, anlayışlı olup olmamak gerektiğini pekâlâ biliriz... Ama bütün çiftlere birbirle-riyle acımasızcasına açık olmayı öneremezsiniz. Bazı hal-lerde, doğru, bir baskı ögesi olarak bile kullanılabilir, er-kekler bunu sık yapar. Hem karılarına sadık kalmazlar hem de anlatmaktan zevk alırlar; çoğu zaman bunu, kar-şılarındakiyle ilişkilerindeki dürtütlükten ziyade kendi-lerini tatmin için yaparlar. Doğruyu, kendi başına bir de-ğer durumuna yükseltmem. Birbirine herşeyi söyleyebil-mek büyük zevktir ama başlıbaşına bir değer değildir.

A. S. — Çok insan size «Sartre'ın dostu» gözüyle ba-kıyor. Ama Sartre hiçbir zaman «de Beauvoir'ın dostu» olmadı. Bu ayırım ilişkinize yansıdı mı? Canınızı sıktağı, sinirlendirdiği veya baskı kurduğu oldu mu?

S. de B. — Sartre ile ilişkimde hiç bir etkisi olmadı

çünkü Sartre'ın kabahatı yoktu bunda. Onun dışında da çok rahatsız etmedi beni çünkü yazılarım sayesinde bir nebze tanınıyordum, ayrıca bazı kadınlarla ve bir kısım okuyucumla çok yakın ilişkilerim vardı.

Tabii bazen, eğer Sartre ile tanışmasaydım bir satır dahi yazamayacağımı, yahut edebiyatta yerimi Sartre'ın sağladığını, hatta kitaplarımı Sartre'ın yazdığını iddia eden yazılar okumak canımı sıkıyordu.

A. S. — Sartre, siz bu tür iftiraları nasıl karşılıyorsunuz?

J. P. S. — Saçma sapan gelirdi bana. Sadece rivayet idi bunlar, ciddiye alınacak yazılar olmadıklarından, hiçbir zaman itirazda bulunmadım. Şahsen beni rahatsız etmediler; erkekliğine bu denli güvenen biri olduğumdan değil, bunları önemsiz dedikodu niteliğinde oldukları için. İlişkımız için hiçbir vakit bir tehdit veya endişe kaynağı olmadılar.

A. S. — Size beylik bir soru sormak istiyorum; bana, ilişkinizin pratik yönü açısından önemli geliyor. Çiftler arasında para çoğu kez önemli bir rol oynar; maddi sorunlar çok önemlidir. Para hiç aranızda mesele oldu mu?

J. P. S. — Bizim aramızda olmadı. Tabii, yaşamak gerek; bu nedenle para tek tek her birimiz için de, ikimiz için de önemli olmuştur. Fakat hiçbir zaman aramızda sorun olmamıştır, ilişkimizi etkilememiştir. Ya her ikimizin de parası vardı, ya da parası olan paylaşırdı. Duruma göre ya paylaşırdık, ya ayrı yaşırdık.

S. de B. — Gençliğimizde, Sartre'a anneannesinden küçük bir miras kalmıştı, parasıyla beraber gezilere gitmemiz konusunda hiç tereddütlerim olmadı. Aramızda hiçbir vakit katı kurallar olmadı. Bir dönem tamamen

Sartre'in parasıyla yaşadım çünkü yazmak istiyordum — *İkinci Cins* idi sanırım. Eğer bir işe girmiş olsaydım, yazamazdım. O sırada onun bol parası vardı. Rahatsız olmadım. Birkaç yıl önce, bir ara, onun durumu pek iyi değildi, ben yardımcı oldum. Yani, ortada bir sorun yok, birinin parası öbürünün de oluyor ama gelirlerimiz ayrı ve hesap vermek zorunda değiliz. Ben paramı dilediğim gibi kullanırım, o da kendi parasıyla istediğini yapar. Ama, bir anlamda, ortak para.

A. S. — Eğer sizi yanlış anlamadıysam, *İkinci Cins*'i yazarken parasal yönden Sartre'a bağımlıydınız.

S. de B. — *İkinci Cins* miydi, şimdi tam hatırlamıyorum, ama şöyle oldu. Savaş sonrasıydı ve ben öğretmenliği bırakmıştım. İstesem dönebilirdim —resmen görevime iade edilmişim— ama yazacağım kitaplar varken, ve Sartre'ın da bol parası olup bana ödünç verme iyiliğinde bulunduğundan, canım hiç öğretmenlik yapmak istemiyordu. Herzamanki gibi herşeyi paylaşıyorduk, ama o sırada onun durumu, benimkinin aksine, oldukça iyi idi. Durumdan hiç tedirgin olmadım çünkü eğer isteseydim, eğer onunla bozuşmuş olsaydım veya benzeri bir durumda, daima bir öğretmenlik bulabilirdim. Aslında, bağımsızlığımı korudum. Bir dostluk dayanışması diye baktım; kadın olsun erkek olsun, benim de bir dostuma yapabileceğim bir yardım. Sartre, yakın ilişkisi olduğu başka insanlara da aynı biçimde davranmıştır.

A. S. — Sizininki gibi yakın bir ilişkide, kişiler birbirini etkiler. Siz, Sartre, veya siz, Simone, hangi konularda birbirinizi etkilediğinizi söyleyebilir misiniz?

J. P. S. — Bence birbirimizi tüm olarak etkiledik.

S. de B. — Tam tersine, bence etkileme değil de bir çeşit içiçe geçme.

J. P. S. — Olabilir. Özellik gösteren durumlarda —yalnız edebi olanlarda değil de yaşamımızla ilgili olanlarda da— daima beraber bir karara varırız ve her birimiz öbürünü etkiler.

S. de B. — Evet, işte içiçe geçmeyle anlatmak istediğim de bu. Kararlarımızı beraber alırız, düşüncelerimiz de nerdeyse beraber gelişir. Dolayısıyla, Sartre'ın beni etkilemiş olduğu alanlar vardır. Örneğin, o öncelikle bir filozoftur, ben de onun felsefi düşüncelerini benimsedim. Diğer şeyler benden geldi. Örneğin garip yaşam biçimleri ya da yolculuk etme tarzımız. Özellikle yolculuğu hayli zorlaştıran parasızlık durumlarında hep benim istediğim olurdu. Sartre gezmekten hoşlanırdı ama benim ondan talep ettiğim bütün fedakârlıkları yapmazdı — dışarıda uyumak, yürümek gibi.

A. S. — Buna karşı genelde nasıl bir tepki gösterirdiniz? İtiraz eder miydiniz Sartre?

J. P. S. — Hayır, yapılması gerekeni yapardım.

S. de B. — O itirazımı kendine has biçimlerde gösterirdi. Haplar alırdı, sonra yorgun olduğu zamanlar vardı... Ama genelde yapılması gerekeni yapardı. Bunun yanında bir şey daha var, tam olarak etki denemez buna ama, yazdığımız herşeyi birbirimize gösterirdik. Sartre benim yazdığım herşeyi eleştirmiştir; ben de onun yazdığı hemen hemen herşeyi. Her zaman tam da aynı düşünceyi paylaşmayız. Bazı kitaplarım için bana «Bunu bitireceğinizi sanmıyorum, bırakın kalsın» demiştir... Ama ben Nuh deyip peygamber demedim. Ben de, daha çok gençken ona, «Bence siz kendinizi felsefeden çok edebiyata adanmışsınız» demiştim ama o da Nuh deyip

peygamber demedi. Tanrıya şükür! Her birimiz, birlikte yaşamımız içinde bağımsızız.

A. S. — Birbirinize «siz» diye hitap ettiğinizi duy-mak beni şaşırttı. Mayıs 1968 olaylarından beş yıl sonra, ikiniz de «sen» kullanmanın adet olduğu devrimci hare-ketlerle şu ya da bu şekilde bağlantılısınız. Neden bir-birinize «siz» diyorsunuz ve şimdi sizin için bunun öne-mi nedir, Sartre?

J. P. S. — Valla bunu ben başlatmadım. Simone de Beauvoir bana «siz» diye hitap ederdi. Bunu kabul et-tim ve şimdi de epeyce alıştım. Artık ona sen diyemem.

S. de B. — Valla, insanlara «sen» diye hitap etmek bana her zaman zor gelmiştir, niye bilmiyorum. Halbuki anne ve babama böyle hitap ettiğime göre, başka insanlara da «sen» diyebilmem gerekir. En iyi arkadaşım Zaza, kız arkadaşlarına daima «sen» derdi. Ama ben ona «siz» de-diğim için o da benimle «siz»li konuşurdu. Şimdi de en iyi arkadaşım Sylvie'ye «siz» diyorum. Daha doğrusu, kendilerine zorla sen dedirten birkaç kişi dışında her-kese «siz» diyorum. Ve Sartre'a da «siz» diye hitap edi-yorum. Bu benim yıllardır alışmış olduğum birşey, do-layısıyla, tabii ki birdenbire 1968 devrimcisi kesilip, «sen» demeye başlamak istemiyoruz.

A. S. — Uzun deneyiminize bakarak, kadın ve erkek arasındaki geleneksel ilişkiden ve ona bağlı rollerden —tamamen değilse bile— mümkün olduğu kadar kaçına-bildiğinize şimdi inanıyor musunuz?

S. de B. — Seçtiğimiz yaşam biçimine bakarak, ge-nelde kadın rolünü oynamak zorunda kaldığımı sanmıyo-rum. Yalnız bir kere, hatırlıyorum savaş sırasındaydı, birisinin erzak ve yolculuk planları gibi birşeylere göz-kulak olması ve biraz yemek pişirmesi gerekiyordu. Ve

tabii, bu işleri Sartre değil ben yapıyordum. Erkek olduğu için bunları yapmaktan tamamen acizdi. Gerçi farklı bir sürü erkekle farklı temasım oldu. Tamamen farklı biçimde yetiştirilmiş olan çok iyi bir arkadaşımı düşünüyorum; izci ya da ona benzer birşeymiş. Genellikle evişlerini kendi yapardı. Savaş sırasında et bulabilmek için sık sık birlikte Paris dışına gittik, birlikte fasulye ayıkladık. Bu evişlerini üzerime almamın sebebinin Sartre'la olan ilişkim olduğunu sanmıyorum. Daha çok, Sartre bunları kendisi yapamadığı için böyle oluyordu. Ama onu çeşitli ev işlerinden bir derece uzak tutan tek şey erkek yetiştirilişidir. Sanırım becerebildiği tek yemek yağda yumurta.

J. P. S. — Evet, sanırım öyle birşey.

A. S. — Anılarınızdaki kimi şeyler, dünyada en azından bir tane kurtulmuş kadın olduğunu bilmek isteyen kadınları düş kırıklığına uğrattı... Örneğin Olga ile ilişkinizden söz ederken, «Kız mıştım» ya da «Rahatsız olmuştum» ya da buna benzer birşey söylüyorsunuz ve devam ediyorsunuz, «Ama Sartre ondan çok hoşlanmıştı. Ben de işe onun açısından bakmak için çaba gösterdim çünkü Sartre'la her konuda anlaşmak benim için çok önemliydi.» Başka bir olay daha hatırlıyorum. Siz, Jean Paul Sartre, savaştan döndükten sonra «Simone, artık politikayla ilgileneceğiz» diyorsunuz, siz de (Simone) «böylece politikayla ilgilenmeye başladık» diye yazıyorsunuz.

S. de B. — Kadın olduğum için böyle tepki verdiğimi sanmıyorum. Yani, kafası karışık olan ve ne yapacağını bilmeyen erkek arkadaşlarımızdan bir çoğu da aynı tepkiyi verdiler ve politik çalışmadan yana oldular. Bu aslında Sartre'ın niteliklerinden biridir. Olasılıklar yaratır. Bunlar bazen süreklilik gösteremezler

ama yine yolları açarlar. O zamanlar onun sözüne yalnızca ben değil, hemen hemen bütün genç arkadaşlarımız, hatta yaşitlarımız güvenirlerdi. İçselleştirilmiş bir insan olarak belli bir otoritesi vardı. Bu yüzden iş, pek de kadın erkek ilişkisi sorunu değildi. Sözünü ettiğiniz ilk noktayla ilgili olarak da; ben her zaman önemli şeylerde, her noktada Sartre ile görüş birliği içinde olmaya ihtiyaç duydum, evet, bu benim için her zaman temel birşey oldu. Bilmiyorum siz...

J. P. S. — Benim için de, tamamen.

S. de B. — Aramızda büyük bir mesafe olmasını kabul edeceğinizi sanmıyorum.

A. S. — Siz de aynı şeyi söyleyebilir misiniz?

J. P. S. — Evet, kesinlikle.

A. S. — Simone, iki yıldır kadın hareketiyle ilişki içindesiniz. Sartre'a bir soru sormak için bu fırsattan yararlanmak istiyorum. Bağımsız bir kadın özgürlüğü mücadelesi hakkında ne düşünüyorsunuz?

J. P. S. — «Bağımsız»dan neyi kastediyorsunuz?

A. S. — Kadın örgütlerinin ya da gruplarının, erkeklerden bağımsız politik mücadelesini.

J. P. S. — Kadınlarla erkekler arasındaki ilişki söz konusu olduğunda, Simone de Beauvoir'la tamamen görüş birliği içindeyim. Ama sık sık feminist örgütlerden erkekleri dışlamanın gerekli olup olmadığını düşünmüşümdür. Bu aşamada gerçekten birşey diyemiyorum çünkü şu anda bunun kadınlar için gerekli olduğunu takdir ediyorum. Ama yine de, bunun doğru mücadele biçimi olup olmadığını merak ediyorum. Aynı şekilde düşünen erkekleri dahil etmek önemli olmaz mı?

S. de B. — Ama erkekler asla kadınlarla tamamen aynı şekilde düşünmezler!



J. P. S. — Dediğimize göre öyle.

S. de B. — Evet, tamamen.

J. P. S. — Bu konuda bana güvenmediğinizi teslim etmeniz daha iyi olacak.

S. de B. — Siz bile, kuramsal ve ideolojik olarak kadın özgürlüğünün destekçisi olan siz bile, ben dahil kadınların kendi kadın olma durumları olarak tanımladıkları herşeyi paylaşmıyorsunuz. Anlayamayacağınız bazı şeyler var. Sylvie —ki o da MLF'e çok yakındır— ve ben bu konuda size sık sık saldırıyoruz. Örneğin Alice demin rahatsız edilmeden Roma sokaklarında bir yürüyüşe çıkamadığından söz ediyordu. Bu, sizin bir erkek olarak deneyimleriniz içinde değil işte. Ve ben size bundan söz ettiğimde, «Bu söylediğiniz beni özel olarak ilgilendirmiyor çünkü ben kadınlara asla saldırgan bir biçimde davranmadım» dediniz.

A. S. — Bu aslında çok tepkisel bir cevap. Şunu da der miydiniz? «Sınıfların varolması durumu kötü birşey değildir çünkü ben, Sartre olarak, hiçbir işçiye zarar vermiş değilim?» Buna asla cesaret edemezsiniz!

J. P. S. — Ama bu hiç de aynı şey değil.

S. de B. — O kadar farklı da değil. Ne kadar arınmış olurlarsa olsunlar, erkekler kadınların maruz kaldığı saldırganlığı anlamakta güçlük çekiyorlar. Özellikle Sartre'ın kuşağından olanlar. Ama, en azından, kendi kuşaklarından kadınlar sözkonusu olduğunda çok daha duyarlı olan daha genç —otuzbeş yaş civarında— bazı erkekler de tanıyorum. Ama başka bir şey daha var bence: Ben gençken bu tür bir saldırganlıkla karşı karşıya değildim. Erkekler açık bir biçimde değiştiler. Kadınların özgürleşmesi, onları kadınlara karşı eskiye oranla daha düşman kıldı. Benim zamanıma göre daha saldırgan, gösterişçi, daha alaycı ve rahatsız edici oldular.

A. S. — Sartre, kadın sorunu hakkında teorik olarak Simone de Beauvoir'la görüş birliği içinde olduğunuzu söylediniz. Öyleyse, kadınlar üzerinde, hem bir bütün olarak sistemin, hem de bireysel olarak erkeklerin gerçekeştirdiği özgül bir baskı olduğunu teslim ediyorsunuz. Ve eğer yanılmıyorsam, sizin politik teori ve pratiğinizde, baskı görenler genellikle kendi yanlarında hak sahibidirler. Diğer bir deyişle, siz, bir işçiye, nasıl bir eyleme girmesi ya da kendini nasıl örgütlemesi gerektiğini söyleme özgürlüğünü asla kullanmazsınız. Nasıl oluyor da, kadınlar sözkonusu olduğunda aynı tavrı almıyorsunuz?

J. P. S. — Öncelikle şunu söylemeliyim ki, Castor,\* sırf erkek olduğum için, bir kadın olarak aşağılanmanın ne demek olduğuyla ilgili hiçbir deneyimim olmadığını söylerken biraz abartıyor. Tanıdığım kadınlar, gün boyunca böyle bir saldırının kurbanı olduğunu anlattıklarında, bu daima beni etkiliyor, dehşete düşüyorum! Bu yüzden, onların yaşadıklarının aynısını tecrübe etmiyor olmama rağmen, sevdiği insanların çok tatsız bir davranışın nesnesi olduğunu gören insanın deneyimine sahibim. Bu konuda bütün söyleyebileceğim bu. Ama sizin sorunuz tam olarak neydi?

A. S. — Son beş yıldır, Amerika'da ve diğer Batı ülkelerinde —ve Fransa'da da— kendilerini devrimci hareketlerin parçası olarak gören kadın grupları var. Bu gruplardaki deneyim, onları, kendilerine karşı ne kadar arınmış olurlarsa olsunlar (ve böyle erkekler vardır), erkeklerin varlığının kadınları ürküttüğü ve rahatsız ettiği sonucuna götürmüş. Erkeklerin yanındayken, kadın-

---

(\*) Castor, Simone De Beauvoir'ın bütün arkadaşlarınınca bilinen adıdır.

ların kendilerini koparamadıkları çok ince iktidar yapıları var! Daha önce söylediğime dönmek için, sizin, Sartre, kadınların bu talebine, yani kendi içinde bir hedef olarak değil, mücadelenin bu aşamasında politik bağımsızlık hakkına ilişkin talebe değgin bir bakışınızın, açık bir cevabınızın olmayışı beni şaşırtıyor.

J. P. S. — Valla, başlangıç olarak, ben kadınların baskı altında olduklarına ve erkeklerin onlara, Simone de Beauvoir'ın tanımını bağlamında «ikinci cins» olarak davranmak konusunda epeyce ileri gittiklerine inanıyorum. Ve bu kadın gruplarının varolmalarının gerektiğine inanıyorum. Yalnızca, bence, karışık toplantılar yapmayı reddetmelerinin her zaman haklı olmadığını söylüyorum. Erkeklerin katılabileceği toplantılar olabilir. Ben kadınların, gerçekten, —eğer hoşunuza giderse— belli bir tür baskı altındaki insanı temsil ettiklerine, özgül bir biçimde baskı altında olduklarına inanıyorum. Bunun işçi sınıfıyla bir ilgisi yok. Ayrıca, baskının doğası da aynı değil. İşçiler belli bir biçimde baskı altındalar ve kadınlar da kendilerine göre bir biçimde baskı altındalar, işçi sınıfı kadını olmasalar bile! Baskının ne biçimi, ne de sınırları aynı. Bir kadınla bir erkek arasındaki ya da bir erkekle bir kadın arasındaki, artık nasıl isterseniz, ilişkinin altında bir baskı ilişkisi olduğuna inanıyorum. İşlerin varolan durumuna karşı çıkmak için bundan daha fazla ne yapabileceğimi bilmiyorum.

S. de B. — Bu bağlamda şunu da söylemek gerek. Sartre, La Liberation'daki arkadaşlarını, kadınları gazeteye almaya ve kendilerinin de örneğin kadın sorunlarıyla ilgilenmelerine ikna etmek için epeyce propaganda çalışması yaptı ve onlar da çocuk aldırma konusunda çok iyi

şeyler yazdılar — onları *machismo*\*'larından kurtarmaya bile çalıştı. Genç arkadaşlarındaki *machismo*'ya karşı mücadele etti çünkü aşırı solda olmak onların çoğunluğunu, değişen düzeylerde ve belki biraz daha ince bir biçimde macho olmaktan alıkoymuyor.

Roma, 1973

(\*) *Machismo* : Yüceltilen erkek değerlerinin saldırgan bir ifade biçimi. İspanyol kökenli bir sözcük olan *machismo*, Latin (Akdeniz, Latin Amerika) kültüründen kaynaklanmaktadır.

**İKİNCİ CİNS, TEN OTUZ YIL SONRA**

## «İKİNCİ CİNS»'TEN OTUZ YIL SONRA

Alice Schwarzer — Feminist olduğunuzu ilk kez açıkladığınızdan beri beş yıl geçti. Yeni Feminizm için en büyük esin kaynağı olan siz, yeni kadın hareketleri başlayıncaya dek aslında bir anti-feminist idiniz. Şu anlamda: özerk bir kadın hareketine karşı çıkıyor, sosyalist devrimin kadınların ezilmişliği sorununu kendiliğinden halledeceğine inanıyordunuz. O zamandan beri köprülerin altından çok su aktı. Siz şimdi şahsen kadın hareketinin içinde etkinsiniz; kadınların savaşını da halkın ilgi alanına girdi. Sözüm ona Uluslararası Kadın Yılı bunun bir belirtisi. Ne dersiniz?

Simone de Beauvoir — Biz feministler bu konuda ne düşündüğümüzü sık sık dile getirdik. Aptal yerine konduk, hakarete uğradık. Bunun arkasından Uluslararası Deniz Yılı gelir, ondan sonra da At Yılı, Köpek Yılı, sürer gider... Şöyle de denebilir: insanlar, şu erkeklerin dünyasında, kadınları bir yıldan fazla ciddiye alınamaz nesneler olarak görüyorlar. Halbuki insan neslinin yarısını biz oluşturuyoruz. Dolayısıyla, bir Uluslararası Kadın Yılından bahsetmek fevkalade acayip. Her yılın Uluslararası Kadın Yılı olması gerekir, aslında Uluslararası İnsan Yılı...

A. S. — Ama gene de sizce, başlatanların esas ni-

yetleri tam tersi olmasına rağmen, erkeklerin çoğunun Uluslararası Kadın Yılı kutlamalarına karşı takındıkları açık alaycı tavır, birçok kadının kendisini aşağılanmış hissetmesine yol açmadı mı ve bunun bir sonucu olarak ta kadınların savaşımı güçlenmedi mi?

S. de B. — Bu güçlenmeyi Uluslararası Kadın Yılına borçlu değiliz. Bunu sağlayan kadın hareketinin, yani örgütlü veya resmi statüsü olmayan kadınların çabalarıdır. Uluslararası Kadın Yılı sadece kadın hareketi nedeniyle oluştu. Deyiş yerindeyse, kadın hareketini ele geçirmek amacıyla. Dalgaları bastırmak niyetiyle. Yılın kendisi bizlere herhangi bir kazanç sağlamadı. Meksika'daki o kadınlar, erkeklerin politikasının mağalarından ibarettiler. Bu en iyi olarak İsrail'i temsil eden kadınlarla Arap ülkelerini temsil edenlerin çatışmalarında görüldü. Patriarka açısından al birini vur öbürüne, İslâmiyet büyük ihtimal Yahudiliği de bastırır.

A. S. — Gene de, herşeye rağmen Uluslararası Kadın Yılı'nın bazı faydaları oldu diyemez miyiz?

S. de B. — Tabii. Aslında en sefil reformların dahi biraz faydalı oldukları teslim edilmelidir ama bunlar tehlikeli de olabilirler. Yeni Fransız Kürtaj Yasası en güzel örneği oluşturuyor. Bizim çabalarımıza karşılık oluşturulan tamamen yetersiz bir önlem. Çağdaş olmak isteyen Bay Giscard d'Estaing'in işi bu; gerçek ayrıcalıklara saldıracığına tabu olan bir iki şeyi ele alıyor. İyi! Demek ki bir bakıma temelde bir değişiklik yaratmayan bir önlem. Kapitalist, patriyarkal bir dünya ile son derece tutarlı. (Bu tavra en iyi örnek, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'da da bedava kürtajın olması). Gene de böyle bir reformu küçümsememeli. Kadınların birçok acil sorununa kolaylık sağlıyor, ayrıca bir baş-

langıç da oluşturuyor. Gebelikten Korunma Hapı gibi. Ama Hap, nasıl hem kadınların sağlığını tehlikeye sokuyor hem de gebelikten korunmayı gittikçe daha çok kadınların sorumluluğuna bırakan bir baskı oluşturuyorsa, bedava kürtaj da geri tepebilir. Erkeklerin hükmettiği bir dünyada, erkeklerin ters tepkisini beklemek doğaldır. Erkekler bunu ayrıca baskı kurmak için kullanacaklardır. «Ne olacak,» diyeceklerdir, «artık tehlikesi kalmadığına göre bana engel olma. Her zaman kürtaj olabilirsin...»

A. S. — 1971'de kürtaj olduğunu alenen açıklayan kadınlardan biriydiniz. O tarihten beri, çeşitli feminist girişimlere ve kampanyalara katıldınız. Bugün genç feministlerle nasıl bir ilişki içindesiniz?

S. de B. — Tek tek kadınlarla yakın bağlarım var, gruplar veya hiziplerle yok. Onlarla belli projeler üzerinde çalışırım. Örneğin, *Les Temps Modernes*'de «Günlük Yaşamda Cinsiyetçilik» konusunda beraber hazırladığımız devamlı bir sayfamız var. Bunun dışında, «Kadın Hakları Derneği»nin başkanayım; ayrıca dayak yiyen kadınlar için evler oluşturmaya da katılıyorum. Sözcüğün tam anlamıyla bir militan sayılmam, ne de olsa otuzlarımda değilim artık; altmışyedi yaşında silahsız sözcükler olan bir aydınım ama MLF'nin eylemlerini çok yakından izliyorum ve hareketin hizmetindeyim.

Dayak yiyen kadınlara ilişkin projeyi çok önemli buluyorum çünkü aynen kürtaj sorunu gibi, şiddet sorunu da, sosyal sınıflarıyla ilgili olmaksızın, hemen tüm kadınları etkiler. Herhangi bir sınıfa has değildir. Kadınlar, kocaları ister yargıç ister savcı ister işçi olsun, dayak yerler. Bu nedenle, şimdi «Dayak Yiyen Kadınlara Yardım» örgütünü kurduk. Evler bulmaya çalışıyoruz; böylelikle dövülme ve bazen de öldürülme tehlike-



siyle karşı karşıya kalan bir kadına —ve çocuklarına— hiç olmazsa bir geceliğine veya birkaç haftalığına geçici bir barınak sağlayabiliyoruz.

A. S. — Yeni feministlere çok şeyler öğrettiniz. Onlar size birşey öğrettiler mi?

S. de B. — Evet. Bir hayli şey! Birçok görüşüm radikalleşti. Şahsen, erkeklerin neyseler o oldukları —yani baskıcı— bir dünyada yaşamaya alıştım. Ben kişi olarak bu durumdan çok sıkıntı çekmedim. Kadını köleleştiren olağan emek biçimlerinden ben kaçınabildim; hiç bir zaman bir ana veya evkadını olmadım.

Bugün artık feministler eskiden benim olduğum gibi sembolik kadınlar olmayı reddediyorlar. Ve haklılar. İnsan savaştırmalı! Bana öğrettikleri başlıca şey tetikte olmak, hiç bir şeyi —şu çok alıştığımız sıradan cinsiyetçilik\* gibi en basit tavırları dahi— atlamamak oldu. Bu iş dilbilgisi düzeyinde başlar; eril sözcük daima dişil sözcükten önce gelir.

A. S. — Solcu erkeklerin çoğu, sizin bir zamanlar adlandırdığınız gibi, «üstünlük kompleks»lerini öylesine içselleştirmişler ki, kendilerini başından beri solcu gören feministlere hâlâ «küçük burjuva» veya «gerici» gözüyle bakıyorlar. Cinsler arası savaşa, «birincil çelişki» olan işçi sınıfını bölen bir «ikincil çelişki» gözüyle bakılıyor.

S. de B. — Zavallılıklar. Ellerin de değil ki. Solcular da şoven; kanlarında var. Erkek mistifikasyonlarından biri daha bu. Erkek ve kadın arasındaki çelişki herhangi bir başkası kadar birincil ve temeldir. Ne de olsa,

---

(\*) Cinsiyetçilik : İki cins arasında egemenliğe dayanan ayrım gütmeye.

insanoğlunun bir yarışma karşın diğer yarısı sözkonusu. Bana göre sınıf savaşımı kadar önemli. Bu çok karmaşık bir sorun ve MLF her ikisinin arasında bir bağlantı bulmak zorunda.

Ayrıca, bugün artık çeşitli düzeylerde, solda bile, sınıf savaşımının önceliği düşüncesi daha çok sorgu sual ediliyor çünkü görülüyor ki sınıf savaşımı sınırlarını aşan bir sürü savaşım var. Örneğin, yabancı işçilerin savaşımını, kırsaldaki Fransız askerlerinin savaşımını, ve özellikle hiç bir sınıfa has olmayan kadınların savaşımını.

Tabii, kadınların ezilmişliği sınıftan sınıfa farklıdır. Her iki alanda mağdur olan kadınlar vardır: işçi karısı olup ta kendisi de çalışan kadın. Diğerleri, analık ve evkadınlığı gibi, sadece kadın ezilmişliğini yaşarlar. Ama orta sınıfın kadınları bile, kocaları onları terkettiklerinde, hızla proleterleşirler. İşsiz, becerisiz, parasız kalakalırlar... Bunları inkâr etmek, yaşam savaşımını sadece erkekler verir diyen bir erkek hilesidir. Kadınlardan istenen sadece arada bir yardımcı olmalarıdır. Azıcık siyahlarla beyazların ilişkisine benzer bu ilişki.

A. S. — Sadece Amerika'da bir milyonun üzerinde satan *İkinci Cins*, bir benzetme yapılacaksa hâlâ feminizmin *İncil*'idir denebilir. Aslında tamamen entellektüel ve kuramsal olan bu yapıtınız 1949'da, ilk basıldığında, ne gibi tepkilere yol açtı?

S. de B. — Çok sert! Kitaba ve bana çok ama çok saldırgan tepkiler.

A. S. — Hangi kesimden?

S. de B. — Bütün kesimlerden. Belki de, kitap daha çıkmadan, *Les Temps Modernes*'de cinsellik bölümünü yayınlamakla hata ettik. Arkasından fırtına koptu. Ne bayağılıklar... Örneğin, Mauriac, o sırada bizimle *Les*

*Temps Modernes*'de çalışan bir arkadaşımıza şunları yazdı: «Eh, patronunuzun vajinasına ilişkin bol bilgi edinmiş bulunmaktayım...» O sırada hâlâ bir dost olan Camus de avaz avaz, «Fransız erkeğini maskara ettin,» diyordu. Bazı profesörler, okumaya dayanamayıp kitabı ellerinden fırlatıp attılar.

Kadınsı kılıklar giyip (özel olarak değil, giyinme tarzım bu olduğu için) bir lokantaya, örneğin La Coupole'a, gittiğimde, insanlar gözlerini dikip, «Ha, oymuş demek... sanmıştım ki... o halde her iki biçim olmalı...» dediler. Çünkü o sırada namım lezbiyene çıkmıştı. Bu türlü şeyler söylemeye cesaret eden bir kadın katiiyen 'normal' olamaz.

Komünistler bile didiklemedik yanımı bırakmadılar. «Küçük burjuva» olmakla itham ettiler, «bak gör, söylediklerin Billancourt'lu işçi kadınlara hiç bir şey ifade etmiyor,» dediler. Tamamıyla yalan. Ne sağa ne sola yaranabildim.

A. S. — Bazıları işi kitaplarınızı siz değil de Sartre yazdı demeye vardırıdılar. Ne olursa olsun, erkek ege-men kamu oyunun gözünde siz daima *İkinci Cins*'te suçladığınız o «görelî kişi» idiniz, yani sadece bir erkek aracılığıyla varolabilen kadın, diğer bir deyişle «Sartre'ın hayat eşi». Halbuki Sartre'ı «de Beauvoir'ın hayat eşi» diye tanımlamak olacak şey değildi!

S. de B. — Öyle! Özellikle Fransa'da öfkeleri dur durak bilmedi. Dışarı ülkeler daha iyi idi çünkü bir yabancıya hoşgörü göstermek daha kolay. Araya uzun mesafeler giriyor, tehdit o denli büyük olmuyor.

A. S. — Şu son otuz yıldır, dünyanın her yerinden kadınlar size yazar, biliyorum. Yeni oluşan kollektif kadın mücadelesinden önce de, siz, Simone, birçokları için

bir yüce varlıktınız; başkaldırımızın hâlâ temsilcisisiniz. Kuşkusuz bu, kadınların durumunu enine boyuna irdelemenizden, ayrıca, varolabilme cesaretini göstermiş kadınları tasvir eden özyaşamsal romanlarımızdan sonuçlanıyor. Size ulaşan bu mektuplardan yeni bir şeyler öğrendiniz mi?

S. de B. — Kadınların ezilmişliğinin ne kadar kapsamlı olduğunu anladım! Bazı kadınlar bayağı hapis! Sayıları da az değil. Bana gizlice, kocaları eve gelmeden, yazıyorlar. En ilginç mektuplar otuz beşle kırk beş yaşları arasındaki evli kadınlardan geliyor; bir zamanlar çok mutlu olmuş, şimdi ise ne yapacağını bilemeyen bu kadınlar bana, «Ne yapabilirim? Mesleki bir eğitimden geçmedim. Hiç bir şeyim yok. Ben hiç bir şey değilim,» diye yazıyorlar.

On sekiz, yirmi sularında aşk uğrına evleniyorsun, otuzuna geldiğinde kafana dank ediyor — bu durumdan kendini sıyırmak çok ama çok güç. Benim de başıma gelebilirdi; dolayısıyla bu duruma özellikle duyarlıyım.

A. S. — Öğüt vermek hiç te kolay değil ama bir kadın size danışacak olsa...

S. de B. — Kanımca, bir kadın analık ve evlilik tuzaklarına karşı tetikte olmalıdır. Çocuk sahibi olmayı çok istese de, onları yetiştireceği koşulları ciddi olarak ele alması gerekir çünkü bu günlerde analık gerçek köleliktir. Babalar ve toplumlar çocukların tüm sorumluluğunu analara yıkıyor. Kadınlar küçük çocuklara bakmak nedeniyle işlerini bırakırlar. Çocuk kıyamık olunca kadınlar evde kalır. Çocuk başarısız olunca kadınlardan bilinir.

Eğer bir kadın her şeye rağmen gene de çocuk isterse, en iyisi evlenmeden doğurmaktır çünkü en büyük tuzak evliliğdir.

A. S. — Peki, ya kadınlar halen evli ve çocuk sahibi iseler?

S. de B. — Sizinle dört yıl önce yaptığımız röportajda, otuz beş yaşla nda bir ev kadınının fazla bir şansı olmadığını söylemiştim. Sonradan, bazı kadınlardan, «Ama bu doğru değil! Bizler pekâlâ da başarılı savaşım- lar verebiliyoruz,» diyen hoş mektuplar aldım. İyi! Ama ne olursa olsun, paralı bir iş bulup bir nebze bağımsız ve kendi kendilerine yeterli olabilmeliler.

A. S. — Peki, evişi ne olacak? Kadınlar, erkekler- den daha fazla evişi yapmayı ve çocuk bakmayı red mi etmeliler?

S. de B. — Evet, ama bu yeterli değil. Gelecek için yeni yaptırımlar bulmalıyız. Evişi sadece kadınların işi olmamalı — herkes katılmalı. Ama, hepsinden önemlisi, evişi tek başına yapılmamalı!

Bir zamanlar Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi, özel gruplar sorumlu olsun bu işten demiyorum. Bana çok tehlikeli geliyor bu, çünkü tüm ömrünü yer silmekle ve- ya ütü yapmakla geçiren insanlar ola ak demektir. Bu çözüm yolu değil.

✕ Çin'in bazı yerlerinde yapılan bence çok iyi. Burada çocuk, herkes, belli günlerde toplanıp evişini genel bir faaliyet halinde hall der; aynı zamanda eğlenceli de olabilir. Çamaşır mı yıkanacak, temizlik mi yapıl- cak, her neyse, toplanıp yaparlar. ✕

Kendi içinde alçaltıcı olan iş yoktur. Tüm işler eşit önemdedir. Alçaltıcı olan çalışma koşullarıdır. Pencere silmekte kötü olan ne? Daktilo yazmak kadar faydalı. Al- çaltıcı olan, pencerelerin silinme koşulları.

Tek başınalık, can sıkıntısı, verimsizlik, herhangi bir toplulukla bütünleşememek. Kötü olan budur; işbölümü-

nün özel/kamusal olarak ayrılması da. Deyiş yerindeyse, her şey herkese açık olmalı.

A. S. — Kadınların hareketinin bazı üyeleri, bazı siyasal parti üyeleri de, evişlerinin ücretli olmasını istiyorlar...

S. de B. — Tamamen ve kesin olarak karşıyım! Tabii kısa vadede, başka almasıı olmayan evkadınları ücretten memnun kalabilir. Bunu anlarım. Ama uzun vadedi olursa, kadınlarda evkadınlığının bir meslek olduğu ve geçerli bir yaşama biçimi olduğu sanısını uyandırabilir. Eğer kadınlar insan olarak tüm değerlerini geliştirmek istiyorlarsa, evcimenlik gettosuna sürgün edilmeyi ve iş bölümünün erkek / kadın, özel / kamusal diye bölümlenmesini kesinlikle reddetmelidirler. Dolayısıyla, evişinin ücrete bağlanmasına karşıyım.

A. S. — Bazı kadınlar talep edecekleri ücretin, evişinin değerinin farkına varılmasını sağlayacağı savını ileri sürüyorlar.

S. de B. — Kabul ederim. Ama yapmanın doğru yolu bu değil. Değiştirilmesi gereken evişi koşulları. Aksi takdirde, daima kadınların tecrit edilmeleriyle değerlendirilecek ki kanımca bu reddedilmelidir. Erkekler evişine katılmaya mecbur edilmeli be evişini herkes birarada yapmalıdır. Herkesin beraberce iş yaptığı topluluklar ve ortaklaşmalarda bütünleşilmelidir. Bir takım ilkel topluluklarda, —bunlarda aile tecrit edilmekle eşanlamlı değildir— böyle yapılıyor. Aile gettosu yok edilmelidir!

A. S. — Siz, Simone, sorunu kişisel planda çözümlediniz. Çocuğunuz yok, Sartre ile birlikte oturmuyorsunuz, yani bir aile veya bir erkek için hiç bir zaman evişi yapmadınız. Analığa karşı tavrınızdan ötürü hem er-

kekler hem de kadınlar tarafından sık sık sert saldırıya uğradınız. Sizi analığa karşı olmakla suçluyorlar.

S. de B. — Yok, hayır! Analığı reddetmiyorum. Sa-  
dece, bugünlerde analığın kadınlar için tatsız bir tuzak  
olduğunu düşünüyorum. Sırf bu nedenle bir kadına ço-  
cuğu olmamasını sağlık veririm. Yoksa bir değer yargı-  
sında bulunmuyorum. Reddettiğim anneler değil, bütün  
kadınları anne olmaya teşvik eden ideoloji ve analık ko-  
şulları.

Sonra, ana - çocuk ilişkisi berbat bir gizeme bürün-  
dürülmüş. Kanımca, insanların aileye ve çocuklara bun-  
ca değer atfetmeleri genellikle yalnız bir yaşam sürdür-  
melerinden. Dostsuz, aşksız, sevgisiz yaşamlar. Tekbaşına-  
lıklar. Bir kimseleri olsun diye çocukları olur. Bu çok  
kötü, çocuk için de. Boşluk dolduracak iğreti bir şey olu-  
yor çocuk. Zaten çocuk da büyür büyümeyi, evi terk eder.  
Çocuk yalnızlığa karşı hiç bir güvence oluşturmaz.

A. S. — Size, çocuğunuz olmadığına şimdi pişman  
mısınız diye sıklıkla sorulmuştur.

S. de B. — A hayır! Bu yüzden kendimi hergün kut-  
luyorum. Hele küçük çocuklara bakmak zorunda kalan  
anneanneleri gördükçe — tam kendilerine ayıracak biraz  
vakitleri olduğu sırada! Bu durum her zaman çok zevk-  
li değil onlar için.

A. S. — Bugün anlaşıldığı anlamda, cinselliğin kadın-  
ların ezilmişliklerindeki rolü nedir?

S. de B. — Cinsellik feci bir tuzak olabilir. Bazı ka-  
dınlar frijid olurlar, ama belki de başlarına gelebilecek  
en kötü şey bu değil. En kötüsü, cinselliği, erkeklere  
ku köle olacak denli zevkli bulmalarıdır. Bu durum ka-  
dınları erkeklere zincirleyen prangada bir halka daha  
oluşturur.

A. S. — Sizi yanlış anlamadıysam, frijiliği, erkeklerle kadınların arasındaki güç ilişkilerinin yarattığı keyifsiz durumda, daha sakıngan ve uygun bir tepki olarak görüyorsunuz çünkü bu huzursuzluğu yansıtır ve kadınları erkeklerden daha bağımsız kılar.

S. de B. — Tamamen öyle.

A. S. — MLF'de öyle kadınlar var ki, bu erkek egemen dünyada özel yaşamlarını erkeklerle paylaşmaya devam etmeyi reddediyorlar, yani erkeklerle cinsel veya duygusal ilişkileri kesiyorlar. Diğer bir deyişle, kadın eşcinselliklerini politik bir strateji olarak kullanıyorlar. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

S. de B. — Tam da demin belirttiğim nedenlerden dolayı, uzlaşmaya politik bir kaşış çıkış olan bu tavrı çok anlayışla karşılıyorum. Aşk, kadınlara çok çektiren bir tuzak olabilir.

Fakat bu durum bana sadece bugünkü koşullarda doğru geliyor. Kendi içinde, kadın eşcinselliği tıpkı heteroseksüellik kadar sınırlayıcı. En mükemmeli, bir kadını da bir erkeği sever gibi sevebilmektir, korkulardan, baskılardan, zorunluluklardan uzak, sadece bir insanı sevebilmek.

A. S. — En ünlü deyişiniz : «İnsan kadın doğmaz, kadın olmayı öğrenir.» Bugün artık cinslerin «biçimlendirilmesini» bilimsel ola ak tanıtlamak olası; öyle bir biçimlendirme ki, sonucunda kadınlarla erkekler birbirlerinden çok farklı biçimde düşünürler, duyguları değişiktir, yürüyüşleri değişiktir. Böyle doğmamışlardır ama böyle olmuşlardır. Eğitilmelerinin ve gündelik yaşamlarının sonucudur bu.

Hemen herkes bu farkın varlığını kabul ediyor. Ama bu sadece bir fark değil; ayrıca kadınların ikinci dere-



cede mahlûk olmalarını da getiriyor. Bu bağlamda ezeli ve ebedi dışının yeniden doğuşu özellikle dikkati çekiyor. Kadınların başkaldırışının yanısıra, kadınlığın gizeminin hortlaması gerçekten ilginç.

S. de B. — Bazı erkek zaaflarının kadınlar da bulunmadığı kanısındayım. Örneğin, erkeklerin kendilerini ciddiye abşları, kendini beğenmişlikleri, kendilerini önemsemeleri kadınlarda yok. Erkek mesleğine giren kadınların da kendilerini bu zaaflara kolayca kaptırabilecekleri doğru. Gene de, kadınların işin gülünç yanını görebilen ve hiyerarşilerden uzak kalmaya çalışan bir yanları var.

Her türlü rekabeti bastırmak istemek de meselâ kadınların genellikle yapmadığı birşey. Sonra, sabır da bir kadın özelliğidir; bir noktaya kadar bir erdem olup, bu nokta aşılmca bir kusura dönüşür. Sonra, istihza. Sonra, kadınların gündelik yaşamdaki rolleri nedeniyle, ayaklarının daha bir yere değmesi ve bunun sağladığı açık tavırlılık.

Bu «kadın» özellikleri bizim ezilmişliğimizin sonuçlarıdır, ama bağımsızlığımızı kazandıktan sonra da korunmalıdırlar. Erkekler de bu özellikleri edinmeyi öğrenmelidirler. Ama ifrata kaçıp, kadınların doğayla özel bir yakınlık içinde olduğunu, gökteki ay'ın hareket ritmini, denizdeki gelgit'in akışını duyumsadıklarını da söylememeliyiz. Yahut ta, ruhlarının daha zengin olduğu veya doğaları gereği daha az zarar verici oldukları, vb. gibi şeyler. Yok, hayır! Eğer bu söylenenler içinde bir dirhem doğruluk payı varsa, bu doğamızdan oluşmaz, varolma koşullarımızın yarattığı sonuçlardır.

O küçük, o «kadınsı» kızlar öyle doğmazlar, o hale getirilirler. Bu birçok çalışmayla doğrulanmıştır. Bir kadının, sırf kadındır diye, *a priori* hiç bir özel de-

geri yoktur. Böylesi bir inanış, gerici bir biolojik sap-tırma olurdu ve düşündüğüm herşeye de tamamen ay-kırı kaçardı.

A. S. — O halde, şu «ebedi dişil»nin yeniden doğuşu neyi simgeliyor?

S. de B. — Erkekler bize, «İyi küçük kadıncıklar ol-maya devam edin. Güçlü olmak, onur, meslek edinmek gibi sıkıcı işleri bize bırakın... Doğayla uyum içinde ve insan tasalarıyla meşgul olduğunuza memnun olun...» dediklerinde çok tehlikeli bir durum başgösteriyor. Bir bakıma, kadınların artık vücutlarından, gebelikten, âdet görmekten utanç duymadıkları bir gerçek. Kadınların kendi vücutları ile aşına olmaları bence fevkalâde bir olay.

Ama bunu kendi içinde bir değer haline getirme-meli; kadın vücudunun kişiye yeni bir dünya görüşü ka-zandıracağına inanmamalı. Gülünç ve saçma bir şey olur. Bu, kadın vücudundan bir penis - karşıtı çıkarmak olur. Böyle bir şeye inanan kadınlar mantıksız, gizemci, evrenselci bir seviyeye düşerler. Erkeklerin oyununa gel-miş olurlar; sonuçta, erkekler kadınları bir kez daha ez-miş ve dolayısıyla kadınların bilgi edinmelerini ve güç kazanmalarını bir kez daha engellemeyi başarmış olurlar.

«Ebedi dişil» bir yalandır çünkü doğanın insanın ge-lişiminde küçücük bir etkisi var; bizler toplumsal yara-tıkları. Ayrıca, kadınların doğal olarak erkeklerden da-ha geri olduğuna nasıl inanmıyorsam, doğal üstünlükle-rine de inanmıyorum.

Paris, 1976



*Simone de Beauvoir 1908 de Paris'te doğdu. Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe öğrenimi gördü. 1943 yılında "Konuk Kız" romanıyla yazarlığa başladı. 1949'da yazdığı "İkinci Cins" adlı kitap feminizm açısından yeni bir ufuk açtı. Ancak, Simone de Beauvoir 1975'e kadar kendisini feminist olarak tanımlamadı. Birçok kitabı bulunan Beauvoir hiç evlenmedi ve çocuğu yoktu. Öğrenciyken tanıştığı Jean Paul Sartre ile onun ölümüne kadar süren bir beraberliği oldu. Simone de Beauvoir 14 Nisan 1986'da Paris'te öldü.*

